

MEMO

Onderwerp:
Ecologisch bezoek dijktraject Anna Jacobapolder II

's-Hertogenbosch,
4 juni 2009

Van:
Gijs Kos

Afdeling:

Aan:
Jan de Pagter
Roy van de Voort

Projectnummer:

Opgesteld door:
Gijs Kos

Ons kenmerk:
PZDB-V-09104

Kopieën aan:
Peter Meininger

ARCADIS NEDERLAND BV
Utopialaan 40-48
Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Tel 073 6809 211
Fax 073 6144 606
www.arcadis.nl

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

In de middag van 3 juni 2009 heeft een veldbezoek plaatsgevonden aan het dijktraject Anna Jacobapolder, Veerhaven en Willempolder (kort: Anna Jacobapolder II). Het veldbezoek is gedaan vanuit een ecologisch oogpunt. In het bijzonder is gelet op de mitigerende maatregelen zoals deze zijn voorgesteld in de Soortenbeschermingstoets (Flora- en faunawet) en de Passende beoordeling (Natuurbeschermingswet 1998). In deze memo zullen deze mitigerende maatregelen aan de hand van waarnemingen die zijn gedaan in het veld, worden behandeld.

Voor het broedseizoen (voor 15 maart) de vegetatie van de dijk kort te maaien en het schor in de werkstrook plat te rijden. Deze maatregelen dienen regelmatig herhaald (elke twee weken) te worden totdat de werkzaamheden begonnen zijn. Dit wordt gedaan om vestiging van broedvogels en kleine zoogdieren te voorkomen. Een deel van de dijk kan worden begraasd met schapen; dit heeft ook tot gevolg dat zich geen broedvogels zullen vestigen. Dit zal gebeuren door het plaatsen van flexhekken zodat verschillende percelen begraasd zullen worden. Omdat schapen maximaal 500 m kunnen begrazen zal gemaaid moeten blijven worden (Ffwet en Nbwet).

Langs de dijk zijn geen aanwijzingen gevonden die wijzen op het maaien van de de kruin en buitentalud. Het binnentalud van de dijk langs de Anna Jacobapolder is wel gemaaid. In de Willempolder zijn de werkzaamheden nog niet begonnen en is ook niet gemaaid (werkzaamheden kunnen hier pas na het broedseizoen (na 15 juli) beginnen gezien overtredingen van de Flora- en faunawet). Zie afbeelding 1 en 2. Schapen (of flexhekken) zijn tijdens het veldbezoek niet gezien.

Afbeelding 1: Buitentalud dijk langs Anna Jacobapolder

Afbeelding 2: Buitentalud dijk langs Willempolder.

013837 2009 PZDB-V-09104

Verslag ecologisch dijkbezoek Anna Jacobapolder

ARCADIS

De breedte van de werkstrook bedraagt maximaal 15 meter, gerekend vanuit de nieuwe waterbouwkundige teen van de dijk. Voor zover mogelijk zal een smallere werkstrook aangehouden worden (Nbwet).

Wanneer kreken binnen de werkstrook liggen, heeft het de voorkeur om deze te markeren en plaatselijk een versmalde werkstrook toe te passen. Afdammen van kreken moet zoveel mogelijk voorkomen worden. Als dit niet mogelijk is, moeten mogelijkheden behouden blijven voor de aan- en afvoer van water naar het naastgelegen schor (Nbwet).

Het voorland (slik of schor) in de werkstrook wordt aansluitend op de werkzaamheden op de oorspronkelijke hoogte teruggebracht, tenzij in de locatiespecifieke maatregelen anders is aangegeven. Voor slik geldt dit voor de werkstrook buiten de kreukelberm, voor schor echter over de gehele breedte van de werkstrook. Eventuele kreekjes die binnen de werkstrook (en buiten de kreukelberm) zijn gelegen moeten als het mogelijk is worden ontzien. Als dit niet mogelijk is dienen de kreekjes vooraf geregistreerd, en na afloop, hersteld te worden (Nbwet).

De werkstrook ligt voor de dijk langs de Anna Jacobapolder op de Rumoirstschorren. Goed zichtbaar is dat de aannemer heeft getracht om de werkstrook langs de Anna Jacobapolder zo smal mogelijk te houden. Zo min mogelijk schor wordt aangetast. Zie afbeelding 3 en 4. Het voornemen bestaat om het schor zo goed mogelijk te herstellen na de werkzaamheden. Tijdens het veldbezoek zijn geen kreken waargenomen die worden doorsneden door de werkstrook. Aangenomen dat het werk wordt uitgevoerd zoals hier staat aangegeven.

Afbeelding 3: Werkstrook op de Rumoirstschorren.

Afbeelding 4: Stenen en toplaag schor op de werkstrook op de Rumoirstschorren.

Bij het uitvoeren van overlagingswerkzaamheden van de huidige dijkbekleding blijft verstoring (lees: werkzaamheden) plaatsvinden totdat het asfalt volledig is uitgehard. Dit om te voorkomen dat vogels vast komen te zitten in het asfalt en sterven (Ffwet en Nbwet).

In een klein deel van het dijktraject is overlaagd. Hier zijn geen dode vogels aangetroffen. Aangenomen dat verstoring blijft plaatsvinden tot het asfalt is uitgehard.

Indien het voorland uit slik bestaat, worden vrijkomende grond en stenen ter plaatse van de kreukelberm verwerkt en niet over de gehele werkstrook. De stenen en grond worden zo egaal

ARCADIS

mogelijk over grote dijk lengte verdeeld, waardoor de ophoging zo min mogelijk wordt. Perkoenpalen en overig vrijkomend materiaal worden verwijderd en afgevoerd (Nbwet).

Niet van toepassing op de delen waar gewerkt werd ten tijde van het veldbezoek.

Op het slik of schor vindt geen opslag van materiaal en/of grond plaats buiten de werkstrook, ook niet in aangrenzende dijktrajecten (Nbwet).

Opslag van materiaal vindt plaats in het depot, in de werkstrook of aan de oostzijde van het dijktraject. Op slik of schor of aangrenzende dijktrajecten vindt geen opslag plaats.

Het voorland buiten de werkstrook wordt niet betreden, niet door personen noch met materieel (Nbwet).

Tijdens het veldbezoek zijn geen aanwijzingen gevonden dat het voorland buiten de werkstrook wordt betreden.

Werkzaamheden starten op of kort na 1 april, om vestiging en verstoring van broedvogels te voorkomen (Nbwet en Ffwet).

Dit is niet te controleren. Starten voor of kort na 1 april is in ieder geval gebeurd in de Veerhaven.

Om verboden handelingen ten aanzien van de Noordse woelmuis uit te sluiten dient het veek vóór 15 maart verwijderd te worden (Ffwet en Nbwet).

Afbeelding 5: Veek langs de dijk (rood).

Langs het dijktraject is weinig veek aangetroffen.

Omdat in de werkstrook stenen en overig materieel ligt opgestapeld, kon tijdens het veldbezoek niet worden vastgesteld of hier veek achter lag. Op de grens met het dijktraject Anna Jacobapolder I (ten oosten van Anna Jacobapolder II) heeft zich veek verzameld.

In de Willempolder wordt gestart met de dijkwerkzaamheden zodat de werkzaamheden in de haven vroeg in het recreatie seizoen afgelopen zijn. De werkzaamheden aan de dijk bekleding beginnen op 1 april. Zodra de werkzaamheden aan de dijk beginnen, moet (naast in de haven) begonnen worden langs dat deel van de dijk ter de hoogte van de geplande schoraanvulling (dp 604 + 75m tot en met dp 615). Vogels vestigen zich in dit geval op de delen van het schor die het verst van de dijk afliggen. Dit zijn de delen waar de schoraanvulling plaats gaan vinden. Door de werkzaamheden rond de schoraanvulling na 15 juli te beginnen, worden de vogels die ver van de dijk werkzaamheden op het schor zijn gaan broeden, niet verstoord (Nbwet en Ffwet).

De dijkwerkzaamheden in de Veerhaven zijn afgerond tijdens het veldbezoek. Aan de dijk in de Willempolder was nog niet begonnen. Tijdens het veldbezoek zijn werkzaamheden wel aan de gang langs het volledige deel van de Anna Jacobapolder en de schoraanvulling. Er kan niet gecontroleerd worden of verstoring in de Anna Jacobapolder is begonnen voor het broedseizoen. Werkzaamheden in

ARCADIS

de Willempolder kunnen pas beginnen na het einde van het broedseizoen, omdat niet is gemaaid en vogels op de dijk broeden.

De vegetatie in de werkstrook op de Rumoirtschorren vóór 15 maart platrijden en vervolgens plat houden, om vestiging van broedvogels te voorkomen; krekens en kreekjes echter niet beïnvloeden (uitrasteren) (Nbwet en Ffwet).

Tijdens het veldbezoek is langs de volledige lengte van de Anna Jacobapolder de werkstrook aangelegd. Vanuit dit oogpunt is het niet meer nodig om vegetatie plat te rijden. Het is niet te controleren of voor 15 maart verstoring heeft plaatsgevonden.

De onderhoudsstrook ongeschikt en ontoegankelijk maken voor fietsers en andere recreanten voor zover het grenst aan het schor (Nbwet).

Op verschillende plaatsen zijn barrières gemaakt, om te voorkomen dat de onderhoudsstrook wordt betreden door fietsers en andere recreanten. De barrières weerhouden echter mensen niet om gebruik te maken van de onderhoudsstrook. In de Willempolder is een scooter waargenomen die over de dijk rijdt.

Na uitvoering afvoerkreekjes graven vanaf de werkstrook, op plaatsen waar eventueel water blijft staan.

Ten tijde van het veldbezoek is nog nergens de werkstrook dichtgemaakt. Deze maatregel kon nog niet gecontroleerd worden.

Het berijden van bestaand schor is niet toegestaan buiten de plek waar de rijroute gebruikt wordt en het gebied achter de zuidelijke punt van de schorrandverdediging.

Bij het aanbrengen van de grond dient steeds dezelfde rijroute gebruikt te worden op plekken waar het bestaand schor het smalst is, of bij voorkeur daar waar de aanvulling aansluit op de dijk. Alleen deze route mag gebruikt worden. De verstoring en vernietiging van bestaand schor wordt zoveel mogelijk beperkt te worden (Nbwet).

De werkzaamheden zijn gericht op het in stand houden van het schor. Rijroutes naar schoraanvullingen zijn niet waargenomen en plaatsen waar geen schor aan de dijk grenst lijken te worden gebruikt als aanrijroute naar de schoraanvulling.

De maatregel waarin een geplande werkstrook 15 m wordt beschreven geldt echter niet voor die delen van het schor waar schoraanvulling plaats moet vinden tot aan de teen van de dijk. Het gaat hier om twee delen van het traject: dijkpaal 604+75 m tot 607+50 m en dp 613 tot 613+80 m. Langs deze delen van het dijktraject is het schor geërodeerd dicht tot aan de visuele voet van de dijk. Dit gecombineerd met een werkstrook van 15 m betekent dit dat geen schor overblijft. In deze delen is het aanhouden van een werkstrook van 15 m zinloos (Nbwet).

Ons kenmerk.

Afbeelding 6: Oprit naar locatie schoraanvulling.

De aannemer heeft zoveel geprobeerd een smalle werkstrook aan te houden. Tijdens het veldbezoek is gezien dat zo min mogelijk schor wordt aangetast, ook bij aanvulling van het schor. Zo is er met de opgangen naar de aanvulling rekening gehouden met afwezigheid van schor, zodat het niet nodig is om over het schor te rijden (zie afbeelding 6).

ARCADIS

Schoraanvulling dient gelijk met of aansluitend op de werkzaamheden aan de dijkbekleding of na het broedseizoen te gebeuren. Op deze manier ontstaat geen periode waarin vogels zich kunnen vestigen op het schor. Bovendien zijn op deze manier de werkzaamheden voor december uitgevoerd. In december worden de schorren door trekkende ganzen gebruikt (Nbwet).

De top laag van de grond (20-30 cm) die vrijkomt uit de werkstrook van de werkzaamheden aan de dijkbekleding moet gebruikt worden als top laag van het nieuwe schor. In de bovenste 20 cm van de bodem zitten de worteldelen en zaden van schorplanten die bij kunnen dragen aan het herstel van de schorvegetatie (pers. comm. Dick de Jong). Totdat deze laag gebruikt kan worden, moet deze worden opgeslagen (Nbwet).

De top laag van het schor in de werkstrook is niet apart gezet, maar meteen naast de werkstrook gelegd. Het onderliggende zand is afgevoerd en verzameld. Bovenstaande mitigerende maatregel is, zij het in andere vorm, uitgevoerd.

Herstel van het schor vindt plaats met vrijkomende grond uit andere dijktrajecten en klei die vrijkomt bij het schonen van watergangen. Momenteel ligt in de Willemspolder grond in een depot dat afkomstig van de schorren ten oosten van het plangebied (dijktraject Anna-Jacoba I). De grond die momenteel in depot ligt te rijpen kan volgens deskundigen zonder problemen worden gebruikt voor het schorherstel. Alle grond die gebruikt wordt zal na verloop van tijd door de invloed van het zoute water ontrijpt en ontmest zijn. Alleen zavelige grond komt in aanmerking. De grond dient in lagen aangelegd te worden die voor het aanbrengen van een nieuwe laag verdicht te wordt, om de bodemstructuur van een natuurlijk schor zo dicht mogelijk te benaderen. Om dit te bereiken moeten de verschillende grondlagen bij voorkeur telkens verschillen in kleigehalte (pers. comm. Dick de Jong). Deze lagen worden met bulldozers aangebracht en verdicht door eroverheen te rijden (Nbwet).

De schoraanvulling wordt zo uitgevoerd dat in de eindsituatie geen water op het schor blijft staan. Voor de afwatering van het nieuwe schor wordt een licht slingerende kreekaanzet aangelegd van 50 cm diep en enkele meters breed richting de opening ter hoogte van dp 605 (Nbwet).

Waar de schoraanvulling grenst aan de schorrandverdediging wordt waterdicht doek gelegd tegen de schorrandverdediging om erosie direct achter de verdediging te voorkomen. Dit doek voorkomt dat door de kieren van de schorrandverdediging zand meteen achter de verdediging wegspoelt. Dit systeem is in de Rumoirtschorren ten oosten van het plangebied al toegepast (Nbwet).

Aangenomen wordt dat herstel op bovenstaande manier plaatsvindt. Dit kon tijdens het veldbezoek niet gecontroleerd worden.

Waarnemingen / Overige zaken

- Op de Rumoirtschorren is een Tureluur met nestindicerend gedrag waargenomen.
- Ter hoogte van de Veerhaven en de Willempolder wordt de dijk gebruikt door Graspiepers om te broeden.
- Ten aanzien van de Rugstreeppadden in het depot is een aparte memo (PZDB-M-09096) verschenen en contact opgenomen met de UAV over aanvullende maatregelen.

ARCADIS

Aandachtspunten dijktraject

In onderstaande schema staan aandachtspunten en gerelateerde acties opgenomen. Maatregelen die niet zijn opgenomen worden / zijn naar wens uitgevoerd. Graag wel aandacht blijven houden voor het correct uitvoeren van deze maatregelen!

<i>Aandachtspunt</i>	<i>Gerelateerde actie</i>
De dijk langs de Willempolder is niet gemaaid.	Werkzaamheden langs de Willempolder dienen plaats te vinden na het broedseizoen.
Langs de dijk is veek aangetroffen.	Wanneer het veek niet wordt beroerd kan dit blijven liggen. Als werkzaamheden plaats vinden op de locatie van het veek, dient dit handmatig verwijderd te worden waarbij wordt gelet op de aanwezigheid van de Noordse woelmuis.
Onderhoudsstrook wordt betreden.	Geen aanvullende actie, alle benodigde maatregelen lijken genomen te zijn.